

Valtuutettu Ella Partasen ym. valtuustoaloite sukupuolitietoisien budjetoinnin käytöstä Joensuun talousarviotyössä

KV 12.12.2022 § 155

Valtuutettu Ella Partanen jätti 12.12.2022 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen sukupuolitietoisien budjetoinnin käytöstä Joensuun talousarviotyössä.

Valtuustoaloitteen olivat allekirjoittaneet myös Helmi Vanhanen, Wilma Poutanen, Maija Kuivalainen, Anni Järvinen, Terhi Savolainen, Hannele Autti, Antti Saarelainen, Alia Dannenberg ja Anniina Kontiokorpi.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KH 29.05.2023 § 221
4685/00.02.00.03/2022

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 19.12.2022 § 475 lähettää asian konsernipalveluihin talouspalvelujen valmisteltavaksi.

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen on toimintatapa, joka on parina viime vuosikymmenenä noussut voimakkaasti esille tasa-arvotyön yhteydessä. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen tarkoittaa, että sukupuolten tasa-arvo huomioidaan kaikessa toiminnassa. Valtuustoaloitteessa esille nostettu sukupuolitietoinen budjetointi on yksi menetelmä huomioida sukupuolten tasa-arvo. Sukupuolitietoisien budjetoinnin osalta Suomessa toteutettiin vuonna 2018 kehittämishanke Valtiovarainministeriön aloitteesta. Hankkeessa tuotettiin kaksi raporttia, joista saa kattavan kuvan sukupuolitietoisien budjetoinnin tilasta ja menetelmistä sekä Suomessa että kansainvälisesti.

Suomessa sukupuolitietoista budjetointia käytetään valtion budjettiprosessissa. Kunnista ainakin Helsinki, Espoo ja Vantaa ovat kokeilleet sukupuolitietoista budjetointia ja Vantaalla sukupuolitietoinen budjetointi on otettu osaksi talousarviotyötä vuonna 2021. Vantaalla sukupuolitietoinen budjetointi on vielä aluillaan ja se perustuu toimialojen valitsemiin kohteisiin. Vantaan ohjeistuksessa todetaan sukupuolitietoisesta budjetoinnista näin: ”Tämä tasa-arvotyön menetelmä tarkoittaa sitä, että tuomme talousarviotyöskentelyssämme esiin sukupuolen merkityksen valituissa kohteissa. Erityisenä tavoitteena on varmistaa, että resurssit (raha, aika, tila, henkilöstön palvelu) käytetään oikeudenmukaisesti kaikkien sukupuolten toimintaan ja tarpeisiin kyseisessä asiassa. Joskus voi olla tarvetta myös tasa-arvotietoisille muutoksille resursoinnissa tai positiivisille erityistoimille ja niiden resursoinnille.”

Joensuun kaupunki aloitti osallistuvan budjetoinnin hyödyntämisen vuonna 2021 ja toteutti vuoden 2022 aikana neljä osallistuvan budjetoinnin pilottia. Osallistuva budjetointi on yksi keino edistää tasa-arvoa, kun kuntalaiset pääsevät vaikuttamaan kaupungin toimintaan osallistuvan budjetoinnin kautta. Osallistuva budjetointi lisää toiminnan läpinäkyvyyttä. Sen myötä tulee avoimeksi millä perusteilla, mihin ja minkä ryhmien hyödyksi julkisia varoja käytetään. Osallistuva budjetointi helpottaa eri ryhmien välillä tapahtuvaa keskustelua ja lisää ymmärrystä eri ryhmien tarpeista. Kohteiden valinnassa tulee kiinnittää huomiota vähemmistöjen ja haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamiseen. Prosessin tulisi sisältää useita erilaisia vuorovaikutusmuotoja, jotta kaikkien ryhmien olisi mahdollista osallistua. Osallistuvan budjetoinnin Joensuun mallin kehittäminen jatkuu ja työtä arvioidaan jatkuvasti.

Joensuussa on alkuvuonna 2023 otettu käyttöön päätösten ennakkovaikutusten arviointiprosessi. Ennakkovaikutusten arvioinnissa (myöhemmin EVA) sukupuoli on yksi näkökohta, joka tulee päätösten ennakkovaikutusten arvioinnissa huomioida. EVA-ohjeistuksen mukaisesti talousarviosta ei tehdä erillistä ennakkovaikutusten arviointia. Arviointi tehdään kuitenkin siinä vaiheessa, kun talousarvion sisältämiä merkittäviä vaikutuksia sisältäviä asioita valmistellaan talousarviovuoden aikana päätöksentekoon. Ennakkovaikutusten arvioinnin yhteydessä huomioidaan myös sukupuolinäkökulma tasa-arvoisesti muiden arvioitavien näkökulmien ohella.

Ennakkovaikutusten arviointiprosessi hyväksyttiin kaupunginhallituksessa ja se tuotiin tiedoksi valtuustolle tammikuun lopulla. Ennakkovaikutusten arvioinnista, sen käyttöönotosta ja sähköisestä lomakkeistosta on järjestetty valmistelijoille koulutusta, mutta koulutusta ja varsinkin työpajatyypeistä pohdintaa tarvitaan ehdottomasti lisää, jotta toimintatapa juurtuu osaksi arkista valmistelua. Tähän mennessä ennakkovaikutusten arviointeja on tehty vasta muutamia. Koska EVA-prosessi on otettu käyttöön vasta hetki sitten ja arviointien tekeminen osana valmistelua on vasta harjoitteluvaiheessa, on järkevää, että ennen uuden vaikutusarviointityökalun käyttöönottoa saadaan laajempi kokemus ennakkovaikutusten arviointiprosessista. Tätä tukisi se, että sukupuoli on yksi EVA-prosessin huomioitava näkökulma.

Valmistelija: talouspalvelut, hallintopalvelut, osallisuus- ja vetovoimapalvelut

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksen valtuutettu Ella Partasen ym. valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Talousjohtaja Satu Huikuri oli kokouksessa asiantuntijana asian käsittelyn aikana.